

Kivonat a Magyar Színház- és Filmművészeti Szövetség elnöki tanácsa ülésének jegyzőkönyvéből – 1950. június 22.

A dokumentum a Magyar Színház- és Filmművészeti Szövetség fennállása első félévében megrendezett színdarab- és filmvitákat, ankétokat tekinti át. Major elnök a sikeresnek minősített megbeszélések fő problémájának azt tartja, hogy azokon a kritikusok nem jelennek meg. Közben pozitívan értékeli a Szövetség dramaturgiai és a scenikai szakosztályának munkáját, hangsúlyozza a közönséggel való kapcsolattartás kiépítését, de gondja lesz a csapatépítő vidám klubnapok megszervezésére is.

Major Tamás: Szövetségünk első félévi munkájának áttekintésekor megállapíthatjuk, hogy – bár az egyes ankétokra, vitákra a kartársak még általában nem jöttek el kellő számban – sikerült a színház és a film dolgozóit megmozgatni. Ezt a megállapítást az támasztja alá, hogy az elmúlt 6 hónap alatt Szövetségünk rendezésében 65 alkalommal volt összejövetel, ankét, értekezlet, előadás stb.

Színdarabok szakmai előadása és megvitatása

December	27-én	<i>Ellenségek</i> ³⁹
Január	17-én	<i>Szabad a pálya</i> ⁴⁰
Január	31-én	<i>Hétköznapok hősei</i> ⁴¹
Február	17-én	<i>Tamás bátya kunyhója</i> ⁴²
Március	24-én	<i>Nyári zápor</i> ⁴³
Március	31-én	<i>Mélyszántás</i> ⁴⁴
Április	15-én	<i>Legény a talpán</i> ⁴⁵
Május	3-án	<i>Bányászok</i> (Nem volt vita)
Május	12-én	<i>Májusfa</i> ⁴⁶
Május	17-én	<i>Szabad szél</i>
Május	24-én	<i>Csillagtárna</i> ⁴⁷
Június	16-án	<i>Ingyenélők</i> . ⁴⁸

A viták jegyzőkönyveit sokszorosítottuk és a vidéki, budapesti színházakhoz és a különböző kulturális szervekhez eljuttattuk. Értesítéseink szerint ezek a jegyzőkönyvek általánosságban nagy érdeklődést keltenek, és azokat valóban sokan elolvassák, megtárgyalják.

³⁹ Makszim Gorkij: *Ellenségek*. Bemutató: Nemzeti Színház, 1949. december 2. Rendező: Major Tamás.

⁴⁰ Anatolij Szurov: *Szabad pálya*. Bemutató: Madách Színház, 1949. november 25. Rendező: Barta Zsuzsa, Pártos Géza.

⁴¹ Mándi Éva: *Hétköznapok hősei*. Bemutató: Belvárosi Színház, 1949. november 17. Rendező: Simon Zsuzsa.

⁴² Alekszandra Brustein: *Tamás bátyja kunyhója*. Bemutató: Debreceni Csokonai Színház, 1950. március 27. Rendező: Horváth Jenő.

⁴³ Szabó Pál: *Nyári Zápor*. Bemutató: Nemzeti Színház, 1950. február 17. Rendező: Major Tamás, Marton Endre.

⁴⁴ Földes Mihály: *Mélyszántás*. Bemutató: Belvárosi Színház, 1950. március 18. Rendező: Lányi Andor.

⁴⁵ Konsztantyin Mihajlovics Szimonov: *Legény a talpán*. Bemutató: Ifjúsági Színház, 1950. március 25. Rendező: Bálint György.

⁴⁶ Ennek előadása a színházi adattárban nem szerepel, a korabeli lapok (lsd. *Világ*, 1949.05.01.: 6.) szerint azonban rádió-nagyoperettként 1949. május 1-én elhangzott a Kossuth Rádióban. Mesterházi Lajos – Szász Péter: *Májusfa*. Rendező: Rác György. Zeneszerző: Kemény Egon.

⁴⁷ Alekszandr Jevdokimovics Kornyejsuk: *Csillagtárna*. Bemutató: Állami Bányász Színház, 1950. április 4. Rendező: Hegedüs Tibor.

⁴⁸ Csiky Gergely: *Ingyenélők*. Bemutató: Vidám Színház, 1950. június 9. Rendező: Apáthy Imre.

Film-szakmai előadások, viták

December	17-én	<i>Postamester</i> ⁴⁹
December	23-án	<i>Szabóné</i>
Január	5-én	<i>Sztálingrádi csata I. rész</i> ⁵⁰
Február	20-án	<i>Világ Ifjúsága</i> (Ovanyeszova részvételével)
Március	4-én	<i>Sztálingrádi csata II. rész</i> ⁵¹
Március	25-én	<i>Ludas Matyi</i>
Április	22-én	Filmek szinkronizálásának kérdései.
Június	3-án	<i>Vidám vásár</i>
Június	10-én	Három magyar dokumentumfilm megvitatása.

Rádiójátékok megvitatása

Február	11-én	<i>Rózsa Sándor</i> ⁵²
Június	24-én	Csirszkov: <i>Győztesek</i> . ⁵³ (A Rádió lejátssza ez alkalommal az eredeti orosz hangfelvételt.)

A kritikus tagozat két értekezletet (február 7. és március 18.) tartott és két ankétot:

Március	27-én	A filmkritika és a magyar film
Április	17-én	Három magyar darab kritikáinak megvitatása.

Ezek az ankétok igen jók, igen hasznosak voltak, ettől eltekintve azonban a kritikusok úgyszólván teljes mértékben távol tartották magukat a Szövetség életétől. Szinte állandó szövege a vitáink jegyzőkönyveinek, hogy a felszólalók panaszolják: *egyetlen kritikus sincsen jelen*.

A dramaturg szakosztály első ülését május 22-én tartotta meg és azóta hetenként tart ülést. Eléggé lendületesen fogtak hozzá a munkához, *amelynek fő célja*, hogy a következő színházi évaddal kapcsolatban terveiket munkájukat *egybehangolják*, közös munkamódszereiket megszervezzék.

A szakosztály működésének egyik eredménye, hogy a szovjet színházi kultúra alapos és szervezett ismertetése céljából rövidesen havonta megjelenő *Színházi Tudósító*-t fog a Magyar Szovjet Társaság kiadni. Ennek összeállításában a dramaturg-szakosztály tevékenyen részt vesz. A dramaturg-szakosztály ülésén elhangzott jelentősebb megbeszéléseket, beszámolókat szintén sokszorosítjuk, és így szélesebb körben ismertetjük. Például: „*A klasszikus magyar drámai hagyományok felhasználása*.”

A scenikai szakosztály a Magyar Szovjet Barátság Hónapjával⁵⁴ kapcsolatban *nagyszabású színpadművészeti kiállítást* rendezett, amelyet igen sokan néztek meg. A szakosztály további értekezletein élesen felvetette a díszletterverő, díszletfestők és műszaki személyzet *égető problémáit*. (Munkatorlódás, utánpótlás hiánya, stb.) Folyamatban van, hogy a problémák megoldására a szakosztály a megfelelő lépéseket megtegye.

⁴⁹ *A postamester* (Der Postmeister, Gustav Ucicky, 1940.)

⁵⁰ *Sztálingrádi csata I.* (Stalingradskaya bitva I, Vladimir Petrov, 1949)

⁵¹ *Sztálingrádi csata II.* (Stalingradskaya bitva II, Vladimir Petrov, 1949)

⁵² „Érdemes meghallgatni! Szombaton, január 21-én, 22 órakor Petőfin: Rózsa Sándor Rádiójáték Móricz Zsigmond regényéből” – *Magyar Vasárnap*, 1950. jan.22., 4.

⁵³ „Vasárnap október 30. [...] Petőfi Rádió [...] 22.00: Előadás a stúdióban: Győztesek. Rádiójáték Borisz Csirszkov színművéből. Rendező: Ispánki János. Közreműködik Kovács Barna, gitár” – *Magyar Nemzet*, 1949. okt. 28, 6.

⁵⁴ 1950. február

Szövetségünk munkarendjében *kultúrpolitikai ankétsorozat* is szerepelt. Ennek azonban csak I. előadását tartottuk meg:

Február	25-én	A szovjet film, előadó: Both Béla.
Általános érdeklődésre tarthatnak számot a Szövetség alanti eseményei:		
Február	21-én	Fogadás a Budapesten tartózkodó <i>lengyel művészeti vezetők</i> tiszteletére.
Március	23-án	Vacsora <i>Obzracov</i> ⁵⁵ tiszteletére.
Április	27-én	<i>Davidoglu</i> vendégül látása.
Április	29-én	Both Béla és Gellért Endre beszámolója a <i>Szovjetunióban tett útjukkal kapcsolatban</i> .
Május	26-án	Fogadás Wanda Padwa (Lengyelország) tiszteletére.

Abból a célból, hogy a kartársak meghittebb viszonyba kerüljenek egymással és a többi művészeti ágak dolgozóival, Szövetségünk hetenkénti klubnapjai keretében időnként vidám műsort ad:

Március	25-én	Vidám klubnap.
Április	1-jén	Az Úttörő Színház ⁵⁶ pamflett műsora.
Április	11-én	Az operaházi SZIT ⁵⁷ előadása.
Április	15-én	Az Operett Színház zenekarának hangversenye.
Május	7-én	A Zeneművészeti Főiskola tanárainak hangversenye a Nemzeti Színházban.
Június	3-án	Az Operett Színház műsora a kertben.
Június	24-én	Az Ifjúsági Színház pamflett műsora.

Szövetségünk támogatásával június 20-án a Művészeti Szövetségek Háza⁵⁸ több héten át tartó *sakkversenyt* indított meg, amelyen igen sok színész és több színház csapata vesz részt.

A *vidéki* kartársakkal a Szövetség csak most ez évad végén veszi fel a szorosabb kapcsolatot oly módon, hogy a Szövetség megbízottai meglátogatják a vidéki színházakat.

Szövetségünk tervbe vette a *tömegek felé való kapcsolat* kiépítését is. (pl. a „Néző Szószéke”) ez azonban nem történt meg szervezeten, csak esetenként, alkalmasszerűen:

Szövetségünk megbízottai *36 alkalommal voltak jelen üzemi színjátszók előadásán* a Szaktanács erre vonatkozó kezdeményezésével kapcsolatban.

Tizenegy alkalommal voltak jelen megbízottaink a *MINSZ*⁵⁹ *kultúrversenyének* különböző eseményeinél.

Rendszeresen küldtünk vitavezetőket, felszólalókat a *Műszaki és Gazdasági Akadémia film* és színdarab vitáihoz.

Jelzet: MNL OL P 2143-9. tétel – 1950.

Géppel írt tisztázat, pecsét és aláírás nélkül.

⁵⁵ Szergej Vlagyimirovics Obzracov (1901–1992), a bábjáték atyja a Szovjetunióban. Festeni tanult a moszkvai Felsőbb Művészeti és Technikai Műhelyekben (VKHUTEMAS), színészkedett, vaudeville-stílusú bábelőadásokat tartott. 1931-ben lett a moszkvai Állami Központi Bábszínház első igazgatója, amely ma a nevét viseli. Az 50-es és 60-as években nagy hatású külföldi turnékat rendezett.

⁵⁶ Az államosítás után a Paulay Ede utcai Művész Színházat Úttörő Színház néven nyitották meg, igazgatóhának Fábri Zoltánt nevezték ki. Az Úttörőszínház 1952-ig működött önállóan, majd egyesítették a Nagymező utcai Ifjúsági Színházzal, és 1954-ig annak Kamaraszínháza volt.

⁵⁷ SZIT: Szakszervezeti Ifjúnokás- és Tanoncmozgalom, Szakszervezeti Tanács ifjúnokás tömegszervezete volt. 1950 júniusában a DISZ megalakulása után elvesztette önállóságát és beolvadt az ifjúsági szervezetbe. Bővebben lásd: SIMÁNDI Irén: *A Magvető parasztfiataljai 1948-1950* (Budapest: Gondolat Kiadó, 2007)

⁵⁸ Az 1901-ben megalakult Fészek Klub, 1950-1958 között Művészeti Szövetségek Házaaként működött.

⁵⁹ Magyar Ifjúság Népi Szövetsége